Protofeministes

Autor:
Data de publicació: 02-02-2023

Christine de Pizan va servir com a escriptora de la cort a la França medieval després de la mort del seu marit. Entre els patrons de Christine hi havia els ducs Lluís I d'Orleans, Felip l'Ardit de Borgonya i el seu fill Joan el Temerari. Considerada com alguns dels primers escrits feministes, la seva obra inclou novel·les, poesia i biografia, i també va escriure ressenyes i anàlisis literàries, històriques, filosòfiques, polítiques i religiose

Salta a la navegacióAnar a la cerca

Part d'una sèrie sobre

Feminisme

mostrar
Història

mostrar
Variants interseccionals

mostrar
Variants conservadores

mostrar
Variants religioses

mostrar
Moviments i ideologies

mostrar
Conceptes

mostrar
Perspectives

mostrar
Teoria

mostrar
Per país

mostrar
Llistes i categories

v
t
e

El protofeminisme és un concepte que anticipa el feminisme modern en èpoques en què el concepte feminista com a tal encara era desconegut. [1] Això es refereix particularment a èpoques anteriors al segle 20,[2][3] tot i que l'ús precís es discuteix, ja que el feminisme del segle 18 i el feminisme del segle 19 sovint se subsumeixen en "feminisme". La utilitat del terme protofeminista ha estat qüestionada per alguns estudiosos moderns,[4] igual que el terme postfeminista.

Contingut

Història

Veure també: Història del feminisme

Antiga Grècia i Roma

Plató, segons Elaine Hoffman Baruch, "[defensava] la total igualtat política i sexual de les dones, defensant que fossin membres de la seva classe més alta... els que governen i lluiten". [5] El llibre cinquè de La República de Plató parla del paper de la dona:

Els gossos es divideixen en hes i shes, o tots dos comparteixen per igual en la caça i en el manteniment de la vigilància i en les altres funcions dels gossos? O confiem als mascles la cura total i exclusiva dels ramats, mentre deixem les femelles a casa, sota la idea que el rodament i la dels seus cadells és prou treball per a ells?

La República estableix que les dones de l'estat ideal de Plató han de treballar al costat dels homes, rebre una educació igualitària i compartir per igual en tots els aspectes de l'estat. L'única excepció implicava que les dones treballaven en capacitats que requerien menys força física. [6]

Al segle I dC, el filòsof estoic romà Gaius Musonius Rufus va titular un dels seus 21 Discursos "Que les dones també haurien d'estudiar filosofia", en què defensa l'educació igualitària de les dones en filosofia: "Si em pregunteu quina doctrina produeix aquesta educació, respondré que com sense filosofia cap home seria educat adequadament, així que cap dona ho seria. D'altra banda, no els homes sols, sinó també les dones, tenen una inclinació natural cap a la virtut i la capacitat d'adquirir-la, i és la naturalesa de les dones ni més ni menys que els homes la de complaure's amb els actes bons i justos i rebutjar el contrari d'aquests. Si això és cert, per quin raonament seria convenient que els homes busquessin i consideressin com poden portar una bona vida, que és exactament l'estudi de la filosofia, però inadequat per a les dones?" [7]

Món islàmic

Vegeu també: Feminisme islàmic i dones a l'Islam

Mentre que en el període premodern no hi havia cap moviment feminista formal a les nacions islàmiques, hi havia diverses figures importants que parlaven de millorar els drets i l'autonomia de les dones. El místic i filòsof medieval Ibn

Arabi va argumentar que, mentre que els homes eren afavorits sobre les dones com a profetes, les dones eren tan capaces de santedat com els homes. [8]

Al segle 12, l'erudit sunnita Ibn Asakir va escriure que les dones podien estudiar i guanyar ijazahs per tal de transmetre textos religiosos com els hadiths. Aquest va ser especialment el cas de les famílies apreses i erudites, que volien garantir la màxima educació possible tant per als seus fills com per a les seves filles. [9] No obstant això, alguns homes no van aprovar aquesta pràctica, com Muhammad ibn al-Hajj (mort el 1336), que va ser espantat per les dones que parlaven en veu alta i exposaven la seva 'awra en presència d'homes mentre escoltaven la recitació de llibres. [10]

Al segle 12, el filòsof islàmic i qadi (jutge) Ibn Rushd, comentant les opinions de Plató a La República sobre la igualtat entre els sexes, va concloure que, tot i que els homes eren més forts, encara era possible que les dones realitzessin les mateixes funcions que els homes. A Bidayat al-mujtahid (El primer jurista distingit) va afegir que aquests deures podien incloure la participació en la guerra i va expressar el seu descontentament pel fet que les dones de la seva societat normalment es limitessin a ser mares i esposes. [11] Es diu que diverses dones van participar en batalles o hi van ajudar durant les conquestes i fitnes musulmanes, incloent Nusaybah bint Ka'ab i Aisha. [12]

Europa medieval cristiana

Aquí la visió dominant era que les dones eren intel·lectualment i moralment més febles que els homes, després d'haver estat contaminades pel pecat original d'Eva tal com es descriu a la tradició bíblica. Això s'utilitzava per justificar molts límits posats a les dones, com ara no poder posseir béns o estar obligats a obeir els pares o marits en tot moment. [13] Aquesta visió i les voreres que se'n deriven es van disputar fins i tot a l'època medieval. Els protofeministes medievals reconeguts com a importants per al desenvolupament del feminisme inclouen Marie de France, Elionor d'Aquitània, Bettisia Gozzadini, Nicola de la Haye, Christine de Pizan, Jadwiga de Polònia, Laura Cereta i La Malinche. [14]

Dones en la revolta camperola

La revolta camperola anglesa de 1381 va ser una rebel·lió contra el serf, en la qual moltes dones van tenir un paper destacat. El 14 de juny de 1381, el Lord Canceller i Arquebisbe de Canterbury, Simó de Sudbury, va ser arrossegat des de la Torre de Londres i decapitat. Al capdavant del grup hi havia Johanna Ferrour, que ho va ordenar en resposta als durs impostos electorals de Sudbury. També va ordenar la decapitació del Lord Alt Tresorer, Sir Robert Hales pel seu paper en ells. A més de dirigir aquests rebels, Ferrour va cremar el palau de Savoia i va robar el cofre d'or d'un duc. El jutge en cap John Cavendish va ser decapitat per Katherine Gamen, una altra líder femenina. [15]

Una professora associada d'anglès al Bates College, Sylvia Federico, argumenta que les dones sovint tenien el desig més fort de participar en revoltes, aquesta en particular. Van fer tot el que feien els homes: eren igual de violents en la rebel·lió contra el govern, si no més. Ferrour no va ser l'única dona líder de la revolta; d'altres hi van participar: una dona acusada d'encoratjar un atac a una presó de Maidstone a Kent, una altra responsable de robar multitud de mansions, cosa que va deixar els servents massa espantats per tornar després. Tot i que no hi havia gaires líders femenines a la revolta camperola, hi havia xifres sorprenents entre la multitud, per exemple, 70 a Suffolk. [15] Les dones implicades tenien raons vàlides per desitjar ser-ho i, de vegades, tenir un paper protagonista. L'impost electoral de 1380 va ser més dur per a les dones casades, per la qual cosa no és sorprenent que algunes dones fossin tan violentes com els homes en la seva participació. Els seus actes de violència significaven un odi creixent cap al govern. [15]

Hrotsvitha

Hrotsvitha, una canongessa secular alemanya, va néixer cap al 935 i va morir cap al 973. [16] La seva obra encara es considera important, ja que va ser la primera escriptora de les terres alemanyes,[17] la primera dona historiadora,[17] i aparentment la primera persona des de l'antiguitat a escriure drames a l'Occident llatí. [18]

Des del seu redescobriment a la dècada de 1600 per Conrad Celtis,[19] Hrotsvitha s'ha convertit en una font d'interès i estudi particular per a les feministes,[19] que han començat a situar la seva obra en un context feminista, alguns argumentant que, tot i que Hrotsvitha no era feminista, que és important per a la història del feminisme. [19]

Renaixement europeu

Restriccions a les dones

Christine de Pizan donant conferències a un grup d'homes.

A l'inici del renaixement, l'únic paper i el valor social de la dona es mantenien com a reproducció. [20]

Aquest rol de gènere definia la identitat i el propòsit principals de la dona a la vida. Sòcrates, un conegut exemplar de l'amor de la saviesa als humanistes del Renaixement, va dir que tolerava la seva primera esposa Xanthippe perquè li donava fills, de la mateixa manera que tolerava el soroll de les oques perquè produeixen ous i pollets. [21] Aquesta analogia va perpetuar l'afirmació que l'únic paper d'una dona era la reproducció.

El matrimoni al Renaixement va definir una dona: era amb qui es casava. Fins al matrimoni va romandre propietat del seu pare. Cadascun tenia pocs drets més enllà dels privilegis atorgats per un marit o un pare. S'esperava que fos casta, obedient, agradable, suau, submisa i, tret que fos dolça, silenciosa. [22] A l'obra de William Shakespeare de 1593 The Taming of the Shrew, Katherina és vista com a soltera per la seva naturalesa desmesurada i parlada, a diferència de la seva germana lleu Bianca. Se la veu com una musaranya que necessita domar-se de submissió. Un cop domesticada, se'n va fàcilment quan Petruchio la convoca, gairebé com un gos. La seva submissió és aplaudida; és acceptada com una dona adequada, ara "conformable a altres Kates domèstiques". [23]

No és sorprenent, per tant, que la majoria de les dones amb prou feines fossin educades. En una carta a la Dama Baptista Maletesta de Montefeltro el 1424, l'humanista Leonardo Bruni va escriure: "Mentre vius en aquests temps en què l'aprenentatge ha decaigut fins ara que es considera positivament miraculós conèixer un home après, i molt menys una dona". [24] El mateix Bruni pensava que les dones no tenien necessitat d'educació perquè no participaven en fòrums socials per als quals es necessitava aquest discurs. En la mateixa carta va escriure:

Per què les subtileses de... mil... conundra retòrica consumeix els poders d'una dona, que no veu mai el fòrum? Els concursos del fòrum, com els de la guerra i la batalla, són l'esfera dels homes. La seva no és la tasca d'aprendre a parlar a favor i en contra dels testimonis, a favor i en contra de la tortura, a favor i en contra de la reputació.... Ella, en una paraula, deixarà l'aspre i desordenat del fòrum completament als homes". [24]

"Literatura de bruixes"

A partir del Malleus Maleficarum, l'Europa renaixentista va veure la publicació de nombrosos tractats sobre les bruixes: la seva essència, les seves característiques i maneres de detectar-les, perseguir-les i castigar-les. [25][26] Això va ajudar a reforçar i perpetuar la visió de les dones com a pecadores moralment corruptes, i a mantenir les restriccions que se'ls imposaven.

Defensant l'aprenentatge de les dones

No obstant això, no tots estaven d'acord amb aquesta visió negativa de les dones i les restriccions que hi havia. Simone de Beauvoir afirma: "La primera vegada que veiem una dona ocupar la seva ploma en defensa del seu sexe" va ser quan Christine de Pizan va escriure Épître au Dieu d'Amour (Epístola al Déu de l'amor) i El llibre de la ciutat de les dames, al tombant del segle 15. [27] Un dels primers defensors masculins de la superioritat de les dones va ser Heinrich Cornelius Agrippa a L'excel·lència superior de les dones sobre els homes. [28]

Caterina d'Aragó, la primera dona ambaixadora oficial de la història europea, va encarregar un llibre de Juan Luis Vives argumentant que les dones tenien dret a l'educació, i va fomentar i popularitzar l'educació de les dones a Anglaterra en la seva època com a esposa d'Enric VIII.

Vives i la seva companya humanista renaixentista Agricola van argumentar que les dones aristocràtiques almenys requerien educació. Roger Ascham va educar la reina Isabel I, que llegia llatí i grec i va escriure poemes ocasionals com On Monsieur's Departure que encara són antologitzats. Es veia que tenia talent sense la debilitat d'una dona, la indústria amb la perseverança d'un home i el cos d'una dona feble i feble, però el cor i l'estómac d'un rei. [20] L'única manera que podia ser vista com una bona governant era a través de qualitats virils. Ser una dona poderosa i reeixida al Renaixement, com la reina Isabel I, significava d'alguna manera ser home, una percepció que limitava el potencial de les dones com a dones. [20]

Les dones aristocràtiques tenien més possibilitats de rebre una educació, però no era impossible que les dones de

classe baixa fossin alfabetitzades. Una dona anomenada Margherita, que vivia durant el Renaixement, va aprendre a llegir i escriure als 30 anys, de manera que no hi hauria cap mediadora per a les cartes intercanviades entre ella i el seu marit. [29] Tot i que Margherita va desafiar els rols de gènere, es va alfabetitzar no per convertir-se en una persona més il·lustrada, sinó per ser una millor esposa guanyant la capacitat de comunicar-se directament amb el seu marit.

Dones apreses a l'Europa moderna

Les dones que van rebre una educació sovint van assolir alts estàndards d'aprenentatge i van escriure en defensa de les dones i els seus drets. Un exemple és l'autora veneciana del segle 16 Modesta di Pozzo di Forzi. [30] La pintora Sofonisba Anguissola (c. 1532–1625) va néixer en una família il·lustrada a Cremona. Ella i les seves germanes van ser educades segons els estàndards masculins, i quatre de cada cinc es van convertir en pintores professionals. Sofonisba va ser la més reeixida de totes, coronant la seva carrera com a pintora de la cort al rei espanyol Felip II.

Els famosos salons renaixentistes que celebraven debats i conferències intel·ligents no eren acollidors per a les dones. Aquesta exclusió dels fòrums públics va provocar problemes per a les dones educades. Malgrat aquestes limitacions, moltes dones eren capaces de ser veus capaces de noves idees. [31] Isotta Nogarola va lluitar per desmentir aquesta misogínia literària a través de les defenses de les dones en el treball biogràfic i l'exoneració d'Eva. Va fer un espai per a la veu de les dones en aquest període de temps, sent considerada com una intel·lectual femenina. De la mateixa manera, Laura Cereta va reimaginar el paper de la dona en la societat i va defensar que l'educació és un dret per a tots els humans i va arribar a dir que les dones tenien la culpa de no apoderar-se dels seus drets educatius. Cassandra Fedele va ser la primera a unir-se a un club de cavallers humanistes, declarant que la feminitat era un punt d'orgull i la igualtat dels sexes era essencial. [31] Altres dones, incloses Margaret Roper, Mary Basset i les germanes Cooke[32] van obtenir reconeixement com a estudioses fent importants contribucions de traducció. Moderata Fonte i Lucrezia Marinella van ser algunes de les primeres dones a adoptar estils retòrics masculins per rectificar el context social inferior per a les dones. Els homes de l'època també van reconèixer que certes dones intel·lectuals tenien possibilitats, i van començar a escriure les seves biografies, com va fer Jacopo Filippo Tomasini. [33] L'erudita moderna Diana Robin va descriure la història de les dones intel·lectuals com un llinatge llarg i noble. [34]

La Reforma

Vegeu també: Dones en la Reforma Protestant

La Reforma va ser una fita en el desenvolupament dels drets i l'educació de les dones. A mesura que el protestantisme es recolzava en la interacció directa dels creients amb Déu, la capacitat de llegir la Bíblia i els llibres d'oració de sobte es va fer necessària per a tothom, incloses les dones i les nenes. Les comunitats protestants van començar a establir escoles on s'ensenyava alfabetització bàsica a nens i nenes corrents. [35]

Els protestants ja no veien les dones com a pecadores febles i malvades, sinó com a companyes dignes d'homes que necessitaven educació per convertir-se en esposes capaces. [36]

Amèrica colonial espanyola

Índia Juliana

Article principal: Índia Juliana

Representació moderna de l'Índia Juliana.

Juliana, més coneguda com l'Índia Juliana, era el nom cristià d'una dona guaraní que vivia a la recentment fundada Asunción, al Paraguai primitiu colonial, coneguda per matar un colon espanyol entre 1538 i 1542. [37][38] Va ser una de les moltes dones indígenes que van ser lliurades als colons espanyols i obligades a traslladar-se als seus assentaments per servir-les i tenir fills. [39][40] Juliana va enverinar el seu amo espanyol i va presumir de les seves accions als seus companys, acabant executada com una advertència a altres dones indígenes de no fer el mateix. [37][38]

Avui, l'Índia Juliana és considerada com una feminista primerenca i un símbol de l'alliberament de les dones,[37][41][42] i la seva figura és d'especial interès per a les dones paraguaianes i les historiadores feministes. [38] La figura de l'Índia Juliana ha estat reivindicada com a capatàs per acadèmics i activistes paraguaians com a part d'un procés de "recuperació de genealogies feministes i femenines" a Sud-amèrica, destinat a allunyar-se de la visió eurocèntrica. [43] El mateix ha passat a l'Equador amb Dolores Cacuango i Tránsito Amaguaña; a la regió central dels Andes amb Bartolina Sisa i Micaela Bastidas; i a l'Argentina amb María Remedios del Valle i Juana Azurduy. [43] Segons la investigadora Silvia Tieffemberg, la seva venjança "va creuar barreres ètniques i de gènere simultàniament". [39] Diversos grups feministes, escoles, biblioteques i centres de promoció de la dona al Paraguai porten el seu nom, i se la "porta com a bandera" a les manifestacions anuals del Dia Internacional de la Dona i el Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra les Dones. [37]

Sor Juana Ines de la Cruz

La protofeminista Sor Juana Inés de la Cruz la va retratar el 1772.

Sor Juana Ines de la Cruz va ser monja a la Nova Espanya colonial al segle 17. Era una Criolla il·legítima, nascuda d'un pare espanyol absent i d'una mare criolla. [44] No només era molt intel·ligent, sinó que també era autodidacta, després d'haver estudiat a la biblioteca del seu avi ric. [45] Sor Juana com a dona va ser exclosa d'entrar a l'educació formal. Va suplicar a la seva mare que la deixés masculinitzar la seva aparença i assistís a la universitat sota una disfressa masculina. Després que la virreina Leonor Carreto prengués sor Juana sota la seva ala, el virrei, el marquès de Mancera, va proporcionar a Sor Juana l'oportunitat de demostrar la seva intel·ligència. [45] Va superar totes les expectatives i, legitimada per la cort vice-reial, va establir una reputació per a ella mateixa com a intel·lectual. [45]

Per raons encara debatudes, Sor Juana es va convertir en monja. [46] Mentre estava al convent, es va convertir en una figura controvertida,[47] defensant el reconeixement de les dones teòlogues, criticant les estructures patriarcals i colonials de l'Església i publicant els seus propis escrits, en els quals es va establir com a autoritat. [48] Sor Juana també va defensar l'educació universal i els drets lingüístics. No només va contribuir al discurs històric de la Querelle des Femmes, sinó que també ha estat reconeguda com a protofeminista, feminista religiosa i ecofeminista,[49] i està connectada amb el feminisme lèsbic. [47]

Segle 17
Inconformisme, protectorat i restauració

Marie de Gournay (1565-1645) va editar la tercera edició dels Assaigs de Michel de Montaigne després de la seva mort. També va escriure dos assaigs feministes: La igualtat d'homes i dones (1622) i El greuge de les dones (1626). El 1673, François Poullain de la Barre va escriure De l'?galité des deux sexes (Sobre la igualtat dels dos sexes). [28]

El segle 17 va veure moltes noves sectes inconformistes com els quàquers donen a les dones una major llibertat d'expressió. Entre les escriptores feministes destacades hi havia Rachel Speght, Katherine Evans, Sarah Chevers, Margaret Fell (una quàquera fundadora), Mary Forster i Sarah Blackborow. [50][51][52] Això va donar protagonisme a algunes dones ministres i escriptores com Mary Mollineux i Barbara Blaugdone en les primeres dècades del quàquerisme. [53]

En general, però, les dones que predicaven o expressaven opinions sobre la religió corrien el perill de ser sospitoses de llunàtic o bruixeria, i moltes, com Anne Askew, que va ser cremada a la foguera per heretgia,[54] van morir "pel seu desafiament implícit o explícit a l'ordre patriarcal". [55]

Crema de bruixes

A França i Anglaterra, les idees feministes eren atributs de l'heterodòxia, com els waldensians i els cataristes, més que no pas l'ortodòxia. L'igualitarisme religiós, com el que van abraçar els Levellers, va passar a la igualtat de gènere i també va tenir implicacions polítiques. Les dones anivelladores van muntar manifestacions i peticions per la igualtat de drets, tot i que desestimades per les autoritats del dia. [56]

El segle 17 també va veure sorgir més dones escriptores, com Anne Bradstreet, Bathsua Makin, Margaret Cavendish, duquessa de Newcastle, Lady Mary Wroth,[57][58] l'anònima Eugènia, Mary Chudleigh i Mary Astell, que representaven els rols canviants de les dones i demanaven la seva educació. No obstant això, es van trobar amb hostilitat, com ho demostren les experiències de Cavendish i de Wroth, l'obra de la qual va ser inèdita fins al segle 20.

La França del segle XVII va veure l'auge dels salons –llocs de reunió cultural de la intel·lectualitat de classe alta– que estaven dirigits per dones i en els quals participaven com a artistes. [59] Però mentre les dones guanyaven membres al saló, es van quedar en un segon pla, escrivint "però no per a [publicació]". [60] Malgrat el seu limitat paper en els salons, Jean-Jacques Rousseau els veia com una "amenaça per al domini 'natural' dels homes". [61]

Mary Astell és sovint descrita com la primera escriptora feminista, tot i que això ignora el deute intel·lectual que devia a Anna Maria van Schurman, Bathsua Makin i altres que la van precedir. Sens dubte, va ser una de les primeres escriptores feministes en anglès, les anàlisis de les quals continuen sent rellevants avui en dia, i que van anar més enllà de les escriptores anteriors instituint institucions educatives per a dones. [62][63] Astell i Aphra Behn junts van establir les bases de la teoria feminista al segle 17. Cap dona tornaria a parlar amb tanta força durant un altre segle. En els relats històrics, Astell sovint és eclipsat per la seva jove i acolorida amiga i corresponsal Lady Mary Wortley Montagu.

La relaxació dels valors socials i la secularització en la Restauració anglesa van proporcionar noves oportunitats per a les dones en les arts, que van utilitzar per avançar en la seva causa. No obstant això, les dramaturgues femenines es van trobar amb una hostilitat similar, incloses Catherine Trotter Cockburn, Mary Manley i Mary Pix. La més influent de totes[63][64][65] va ser Aphra Behn, una de les primeres dones angleses a guanyar-se la vida com a escriptora, que va ser influent com a novel·lista, dramaturga i propagandista política. [66][67] Tot i que va tenir èxit en la seva vida, Behn va ser sovint vilipendiada com a "desacomplexada" per escriptors del segle 18 com Henry Fielding i Samuel Richardson. [67] Així mateix, la crítica del segle 19 Julia Kavanagh va dir que "en lloc d'elevar l'home als estàndards morals de la dona[Behn] es va enfonsar al nivell del curs de l'home". [68] No va ser fins al segle 20 que Behn guanyaria un públic més ampli i una acceptació crítica. Virginia Woolf la va elogiar: "Totes les dones juntes haurien de deixar que les flors caiguessin sobre la tomba d'Aphra Behn ... perquè va ser ella qui els va guanyar el dret a parlar la seva ment". [69]

Entre les principals escriptores feministes de l'Europa continental hi havia Marguerite de Navarra, Marie de Gournay i Anna Maria van Schurman, que atacaven la misogínia i promovien l'educació de les dones. A Suïssa, la primera publicació impresa d'una dona va aparèixer el 1694: a Glaubens-Rechenschafft, Hortensia von Moos va argumentar contra la idea que les dones havien de callar. L'any anterior es va publicar una anònima, Rose der Freyheit (Rosa de la Llibertat), l'autora de la qual va denunciar el domini masculí i l'abús de les dones. [70]

Al Nou Món, la monja mexicana Juana Ines de la Cruz (1651-1695), va avançar l'educació de les dones en el seu assaig "Resposta a Sor Filotea". [71] A finals del segle 17, les veus de les dones eren cada vegada més escoltades almenys per dones educades. La literatura de les últimes dècades del segle de vegades es coneixia com la "Batalla dels Sexes",[72] i sovint era sorprenentment polèmica, com ara The Gentlewoman's Companion de Hannah Woolley. [73] No obstant això, les dones van rebre missatges mixtos, ja que també hi va haver una reacció estrident i fins i tot l'autodespreciació per part d'algunes escriptores com a resposta. [cal citació] També estaven sotmesos a pressions socials contradictòries: menys oportunitats de treball fora de casa i una educació que de vegades reforçava l'ordre social tant com inspirava el pensament independent.

Vegeu també

Història del feminisme

Referències

^ Eileen H. Botting i Sarah L. Houser, "Dibuixant la línia de la igualtat: Hannah Mather Crocker sobre els drets de les dones". American Political Science Review (2006), 100, pp. 265–278.
^ Nancy F. Cott, 1987. Les bases del feminisme modern. New Haven: Premsa de la Universitat de Yale.
^ Karen M. Offen, Feminismes europeus, 1700–1950: una història política, Stanford: Stanford University Press, 2000.
^ Margaret Ferguson, "Feminisme en el temps". Modern Language Quarterly 2004/65(1), pp. 7–27.

^ Elaine Hoffman Baruch, "Les dones en les utopies dels homes", a Ruby Rohrlich i Elaine Hoffman Baruch, eds., Dones a la recerca de la utopia, pp. 209, n1 i 211. Plató donava suport a la "cura dels nens" perquè les dones poguessin ser soldades.
^ Plató. "La República". classics.mit.edu. Traduït per Jowett, Benjamin. [Consulta: 21 desembre 2014].
^ "Musonius: El Sòcrates romà". Saviesa clàssica. [Consulta: 14 octubre 2019].
^ Hakim, Souad (2002), "La doble percepció de la dona d'Ibn 'Arabî: la dona com a ésser humà i principi còsmic", Revista de la Societat Muhyiddin Ibn 'Arabi, 31: 1-29
^ Lindsay, James E. (2005), La vida quotidiana en el món islàmic medieval, Greenwood Publishing Group, pp. 196 i 198, ISBN 0-313-32270-8
^ Lindsay, James E. (2005), La vida quotidiana en el món islàmic medieval, Greenwood Publishing Group, p. 198, ISBN 0-313-32270-8
^ Belo, Catarina (2009). "Algunes consideracions sobre les opinions d'Averroes sobre la dona i el seu paper en la societat" Revista d'Estudis Islàmics. 20 (1): 6-15. DOI:10.1093/jis/etn061. 55501376 S2CID.
^ Black, Edwin (2004), Banking on Bagdad: Inside Iraq's 7,000 Year History of War, Profit, and Conflict, John Wiley and Sons, p. 34, ISBN 0-471-70895-X
^ "Les dones en la societat medieval". [Consulta: 27 novembre 2018].
^ Marie de France té una entrada a Virginia Blain, Patricia Clements i Isobel Grundy, eds, The Feminist Companion to Literature in English (Londres: Batsford, 1990), p. 741.
^ Jump up to:un b c Hogenboom, Melissa (14 de juny de 2012). "Revolta dels camperols: El moment en què les dones prenien les armes". BBC News Magazine. [Consulta: 14 juny 2021].
^ Sack, Harald (6 de febrer de 2019). "Hrotsvitha de Gandersheim- Les dones més notables del seu temps". Bloc SciHi. [Consulta: 6 desembre 2019].
^ Jump up to:un b Butler, Colleen (2016). "Queering The Classics: Gènere, Gènere i Recepció en les obres de Hrotsvit de Gandersheim".
^ "Hrotsvitha - Significat del nom de Hrotsvitha". Name-Doctor.com. [Consulta: 6 desembre 2019].
^ Jump up to:un b c Frankforter, A. Daniel (febrer de 1979). "Hroswitha de Gandersheim i el destí de les dones". L'Historiador. 41 (2): 295-314. DOI:10.1111/j.1540-6563.1979.tb00548.x. ISSN 0018-2370.
^ Jump up to:un b c Bridenthal, Renate; Koonz, Claudia; Mosher Stuard, Susan (1 de gener de 1987). Fer-se visible: les dones en la història europea. Houghton Mifflin. Pàg 167. ISBN 9780395419502.
^ [Giannozzo Manetti, "Vida de Sòcrates"]
^ Bridenthal, Renate; Koonz, Claudia; Mosher Stuard, Susan (1 de gener de 1987). Fer-se visible: les dones en la història europea. Houghton Mifflin. 159-160. ISBN 9780395419502.
^ Shakespeare, William (1 de gener de 1898). Doma de la musaranya. American Book Co. La doma de la musaranya.
^ Jump up to:un b [Leonardo Bruni, "Estudi de literatura a la Dama Baptista Maletesta de Montefeltro",1494.]
^ Boguet, Heneri (1603). Discours Execrable Des Sorciers: Ensemble leur Procez, faits depuis 2. ans en çà, en diuers endroicts de la France. Avec une instruction pour un Juge, en faict de Sorcelerie... Rouen.
^ Guazzo, Francesco (1608). Compendium maleficarum. Milà.
^ de Beauvoir, Simone (1989), El segon sexe, Llibres d'època, pp. 105, ISBN 0-679-72451-6
^ Jump up to:un b Schneir, Miram (1994), Feminisme: els escrits històrics essencials, Llibres d'època, p. xiv, ISBN 0-679-75381-8
^ Bridenthal, Renate; Koonz, Claudia; Mosher Stuard, Susan (1 de gener de 1987). Fer-se visible: les dones en la història europea. Houghton Mifflin. Pàg 160. ISBN 9780395419502.
^ Spencer, Anna Garlin i Mitchell Kennerly, eds. El drama d'una dona de geni. NY: Publicacions del Fòrum, 1912.
^ Jump up to:un b Hutson, Lorna (1999). Estudis de feminisme i renaixement. Oxford University Press. ISBN 0-19-878244-6. 476667011 OCLC.
^ Allen, Gemma (2013). Les germanes Cooke: Educació, pietat i política a l'Anglaterra moderna (1 ed.). Premsa de la Universitat de Manchester.
^ Joseph Benson, Pamela (1992). La invenció de la dona renaixentista: el repte de la independència femenina en la literatura i el pensament d'Itàlia i Anglaterra. Premsa de la Universitat Estatal de Pennsilvània. ISBN 0-271-00812-1. 185669321 OCLC.
^ Ross, Sarah Gwyneth (2009). El naixement del feminisme: la dona com a intel·lecte a la Itàlia i Anglaterra renaixentistes. Harvard University Press. ISBN 978-0-674-03454-9. 517501929 OCLC.
^ "L'educació protestant al segle 16". [Consulta: 27 novembre 2018].
^ "Dones en la reforma protestant". [Consulta: 27 novembre 2018].
^ Jump up to:un b c d Colmán Gutiérrez, Andrés (5 de desembre de 2020). "En busca de la India Juliana". Última Hora (en castellà). Asunción. [Consulta: 12 desembre 2021].
^ Jump up to:un b c Schvartzman, Gabriela (19 de setembre de 2020). "Relats sobre l'Índia Juliana. Entre la construcció de la memòria i la ficció històrica". Periódico E'a (en castellà). Asunción: Atycom. [Consulta: 12 desembre 2021].
^ Jump up to:un b Tieffemberg, Sílvia (2020). "La india Juliana: el enemigo dentro de la casa". Pensar América desde sus colonias: Textos e imágenes de América colonial (en castellà). Buenos Aires: Editorial Biblos. ISBN

978-987-691-787-2. [Consulta: 12 desembre 2021]: a través de Google Llibres.
^ "India Juliana protagoniza nuevo libro de historietas". ABC Color (en castellà). Asunción. 31 d'octubre de 2020. [Consulta: 12 desembre 2021].
^ Rivara, Lautaro (2019). "Martina Chapanay y los elementos de feminismo práctico". Analéctica (en castellà). Buenos Aires: Arkho Ediciones. 5 (34). ISSN 2591-5894. [Consulta: 16 gener 2022] a través de Zenodo.
^ Santos, Natalia (25 de setembre de 2021). "Heroica: Remeras con historia y valentía femenina". El Nacional. Asunción: Editorial RD. [Consulta: 16 gener 2022].
^ Jump up to:un b Gamba, Susana B.; Diz, Tania, eds. (2021). Nuevo diccionario de estudios de género y feminismos (eBook) (en castellà). Buenos Aires: Editorial Biblos. ISBN 978-987-691-980-7. [Consulta: 18 gener 2022]: a través de Google Llibres.
^ Kennett, Frances (Maig 2003). "Sor Juana i la Guadalupe". Teologia Feminista. 11 (3): 307-324. DOI:10.1177/096673500301100305. ISSN 0966-7350. 144363376 S2CID.
^ Jump up to:un b c Murray, Stuart (2009). La biblioteca: una història il·lustrada. Nova York, NY: Skyhorse Pub. ISBN 978-1-60239-706-4. 277203534 OCLC.
^ "L'estètica política de Sor Juana Inés de la Cruz", La política i poètica de Sor Juana Inés de la Cruz, Routledge, 3 de març de 2016, pp. 103-109, doi:10.4324/9781315554433-6, ISBN 978-1-315-55443-3
^ Jump up to:un b Allatson, Pau (2004). "Una seqüència ombrívola: reinvencions textuals/sexuals chicana de Sor Juana". Chasqui. 33 (1): 3-27. DOI:10.2307/29741841. 29741841 JSTOR.
^ Bergmann, Emilie L.; Schlau, Stacey (28 d'abril de 2017). Companya d'investigació de Routledge a les obres de Sor Juana Inés de la Cruz. Londres. ISBN 978-1-317-04164-1. 985840432 OCLC.
^ Delis, Maria (2007). "De la Cruz, Sor Juana Inés (1648-1695)". Enciclopèdia de l'Activisme i la Justícia Social. SAGE Publications, Inc. doi:10.4135/9781412956215.n245. ISBN 978-1-4129-1812-1.
^ Antonia Fraser, El vaixell més feble: El lot de les dones a l'Anglaterra del segle XVII. Phoenix, Londres 1984.
^ Sherrin Marshall-Wyatt, "Les dones en l'era de la reforma" a Fer-se visible: les dones en la història europea, Renate Bridenthal i Claudia Koonz, eds., Houghton-Mifflin, Boston 1977.
^ K. Thomas, "Les dones i les sectes de la Guerra Civil", Passat i present, 1958, 13.
^ Persecució i pluralisme: calvinistes i minories religioses a primera hora.... per Richard Bonney i David J. B. Trim. [1]
^ Lerner, Gerda. "La religió i la creació de consciència feminista". Harvard Divinity Bulletin novembre 2002 Arxivat 2008-05-06 a Wayback Machine.
^ Claire Goldberg Moses, Feminisme francès al segle 19, 1984, p. 7.
^ "L'emancipació de les dones britàniques des del Renaixement" Arxivat de l'original el 26 April 2013. [Consulta: 7 abril 2013].
^ Els poemes de Lady Mary Roth, ed. Josephine A. Roberts, ed. Louisiana State University, 1983.
^ Germaine Greer, Sybils, Londres: Penguin 1999.
^ Claire Moses Goldberg, Feminisme francès al segle 19, Syracuse: Universitat Estatal de Nova York, 1985, p. 4.
^ Evelyn Gordon Bodek, "Salonnières and Bluestockings: Educated Obsolescence and Germinating Feminism", Estudis Feministes 3, Primavera-Estiu 1976, p. 185.
^ Claire Moses Goldberg, p. 4.
^ Joan Kinnaird, "Mary Astell: Inspirada en les idees" a D. Spender, ed., Teories feministes, p. 29.
^ Jump up to:un b Walters, Margaret. Feminisme: una introducció molt breu. Universitat d'Oxford, 2005 (ISBN 0-19-280510-X).
^ Angeline Goreau, "Aphra Behn: Un escàndol a la modèstia (c. 1640–1689)", a Spender, op. cit., pp. 8–27.
^ Woolf, Virgínia, Una habitació pròpia. 1928, p. 65.
^ Janet Todd. La vida secreta d'Aphra Behn. New Brunswick, NJ: Rutgers UP, 1997, p. 4.
^ Jump up to:un b Janet Todd, p. 2.
^ Julia Kavanagh, Dones de lletres angleses. Londres, 1863, p. 22.
^ Virginia Woolf, Una habitació pròpia. NY: Penguin Books, 1989, p. 71.
^ Färber, Silvio (2011). ""Die Rose der Freyheit": eine radikal-feministische Streitschrift von "Camilla" aus dem Jahre 1693". Jahrbuch der Historischen Gesellschaft Graubünden: 85-174 - via e-periodica.ch.
^ Juana Inés de la Cruz, Sor. Respuesta a Sor Filotea 1691. Madrid, 1700
^ A. H. Upman, "English femmes savantes at the finals of the xviith century", Journal of English and Germanic Philology 12 (1913).
^ Hannah Woolley, The Gentlewoman's Companion, Londres, 1675.

Categories:

Feminisme i història
Feminisme i arts
Protofeminisme